

Kasdienių aktualijų integravimas į muzikinio ugdymo procesą

Kasdieniai įvykiai ir aktualijos gali efektyviai praturtinti muzikinio ugdymo procesą ir didinti mokinių muzikos mokymosi motyvaciją. Muzikos pamokose verta sureaguoti į kultūrinio gyvenimo įvykius, pavyzdžiui, praveisti pamokas, skirtas metų kompozitoriams, apžvelgti vykstančius muzikos festivalius ar iškilų kolektyvų gastroles ir pan. Be to, galima sureaguoti į visuomeninius, politinius įvykius, reikšmingas valstybei datas ir kt. Pateikiame kelių pamokų ir užduočių pavyzdžius.

- Pamokos „2019 m. Europos festivalių laureatas Tarptautinis aktualios muzikos festivalis „Gaida“ planas (1 psl.)
- Pamokos „Nuo sutartinės ligi simfonijos: kompozitoriaus J. Juzeliūno šimtmečiui“ planas (4 psl.)
- 2-jų pamokų „Eduardas Balsys – iškilus Lietuvos kompozitorių mokytojas“ planai (5 psl.)
- Muzikavimo užduoties Dainuojanti revoliucija -- atkurta Lietuvos nepriklausomybei – 30 metų pavyzdys (10 psl.)
- Muzikos kūrybos užduoties „Krūmynų gaisrai Australijoje“ pavyzdys (10 psl.)

1. 2019 m. Europos festivalių laureatas Tarptautinis aktualios muzikos festivalis „Gaida“

1.1. Pamokos uždaviniai:

- aptarti aktualios muzikos festivalio „Gaida“ istoriją;
- išanalizuoti 2019 m. festivalio programą;
- išklausti ir aptarti kelis pasirinktus programos kūrinius.

1.2. Pamokos eiga ir užduotys:

Pamokos veikla	Laikas	Mokytojo veikla	Mokinių veikla
Įvadinis pokalbis	Iki 3 min.	Pasisveikinama, pristatomi pamokos uždaviniai ir veiklos. Trumpai pristatomas festivalis „Gaida“, 2019 m. jam skirtas apdovanojimas.	Atidžiai klausosi, kilus neaiškumams užduoda klausimus.
Muzikos klausymasis ir mokinių patirties išsiaiškinimas	Iki 5 min.	Be išankstinio pristatymo klausomasi vieno ir festivalio kompozitorių naujosios kartos fortepijono ir elektroninės muzikos garsenybė Francesco Tristano kūrinys „Tokio stories“ https://www.youtube.com/watch?v=Fhh1m1zLHbM Aptariamas kūrinio sukeltas įspūdis. Kokios išraiškos priemonės liudija, kad tai yra šiuolaikinės muzikos kūrinys? Moderuojant išsiaiškinama, ką mokiniai jau žino apie šiuolaikinę muziką ir festivalį „Gaida“.	Mokiniai aktyviai dalyvauja kūrinio aptarime ir aiškinasi šiuolaikinės muzikos bruožus, išreikštus F. Tristano kūrinyje. Išsako tai, ką jau žino apie šiuolaikinę muziką, festivalį „Gaida“.
Informacijos sisteminimas	17 min.	Pristatoma užduotis: išanalizuoti pateiktus informacijos šaltinius, susisteminti informaciją ir, išanalizavus festivalio	Mokiniai perskaito straipsnius, analizuoja ir sistemina informaciją užduoties formoje.

		<p>programą, išrinkti 3 kūrinus, kurių norėtų pasiklaudyti.</p> <p>Užduotis gali būti atliekama individualiai arba grupėmis. Medžiaga, esant galimybėms, analizuojama tiesiai iš interneto, o jei tokios galimybės nėra – informaciją mokiniams reikia paruošti ir išspausdinti.</p> <p>Apie festivalį „Gaida“ Festivalio Facebook paskyroje: https://www.facebook.com/pg/gaida.festival/about/?ref=page_internal Lietuvos muzikos informacijos centro svetainėje: https://www.mic.lt/lt/ivykiai/2019/09/06/festivalis-gaida-europos-festivaliu-laureatas-skel/ bernardinai.lt svetainėje: http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2019-10-01-festivalio-gaida-2019-programa-europinis-ivertinimas-leidzia-dar-labiau-rizikuoti/177535 Festivalio programa: https://www.mic.lt/lt/ivykiai/2019/09/06/gaida-2019/</p> <p>Jei mokiniai dirba aktyviai ir sparčiai, galima paskatinti juos papildomai internete rasti informacijos apie kompozitorius, kurių muzika skambės dažniausiai. Arba skirti šią papildomą užduotį atlikti namuose.</p>	
Muzikos klausymasis	10 min.	Išrenkami 3 mokinių pasisakymuose dažniausiai besikartoję kūrinių pavadinimai, jų klausomasi įspūdžius fiksuojant užduoties lape.	Aktyviausi mokiniai pristato savo išrinktus kūrinius. Klausydami muzikos pildo užduoties lapus – apibūdina juos ir įvertina, kuris patiko labiausiai, argumentuoja nuomonę.
Aptarimas, apibendrinimas ir įsivertinimas	10 min.	Informacija aptariama pagal klausimus, pateiktus užduočių formose.	Mokiniai aktyviai dalijasi surinkta informacija ir nuomonėmis, įsivertina pasiekimus pateiktoje nebaigtų sakinių formoje.

1.3. PAMOKOS MEDŽIAGA

Informacijos sisteminimo lapas

	Kokia festivalio paskirtis ir reikšmė Lietuvos muzikiniam gyvenimui?	Svarbiausi festivalio bruožai	Festivalio tarptautiškumas	Kada festivalis prasidėjo ir kas yra jo rengėjai	Kiti įdomūs faktai
1 šaltinis <i>Facebook paskyra Apie festivalį</i>					
2 šaltinis Lietuvos muzikos informacijos centras. Festivalis „Gaida“ skelbia visą šių metų programą					
3 šaltinis <i>Festivalio programa</i>	<p>Kurių kompozitorių muzika festivalyje skambės dažniausiai:</p> <p>Kurie 3 kūriniai sudomino (<i>nurodyti kompozitorių ir kūrinio pavadinimą</i>)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. 				

Muzikos klausymosi užduotis

Kūrinys	Apibūdinimas	Įvertinimas ir argumentai
1 kūrinys (įvardyti pagal tai, ko klausomasi)	Nuotaika, charakteris Išraiškos priemonės Atlikimas	
2 kūrinys (įvardyti pagal tai, ko klausomasi)	Nuotaika, charakteris Išraiškos priemonės Atlikimas	
3 kūrinys (įvardyti pagal tai, ko klausomasi)	Nuotaika, charakteris Išraiškos priemonės Atlikimas	

2. Nuo sutartinės ligi simfonijos: kompozitoriaus J. Juzeliūno šimtmečiui

2.1. Pamokose uždaviniai:

- susipažinti su kompozitoriaus J. Juzeliūno kūrybinio kelio ypatumais;
- išanalizuoti J. Juzeliūno V simfonijos ypatumus.

2.2. Pamokos eiga ir užduotys:

Pamokos veikla	Laikas	Mokytojo veikla	Mokinių veikla
Įsidainavimas, pamokos uždavinių aptarimas	2-3 min.	Įsidainavimo metu vertėtų naudoti J. Juzeliūno V simfonijoje naudojamų sutartinių garsažodžius: sėdautėle sėdauto, ratilio, kupolio rože, kupolėlio, pagal galimybes pritaikant ir intonacijas. Padainuojama sutartinė „Giedula liepa, giedula“ Pristatomi pamokos uždaviniai, veiklos.	Mokiniai kartoja pratimus, gieda sutartinę. Mokiniai pateikia klausimus apie pamokos uždavinius ir medžiagą.
Įvadinis pokalbis	2 min.	Trumpai pristatomas dr. Eirimas Velička, parengęs vaizdo pamoką, paaiškinama, kaip stebint vaizdo įrašą reikės pildyti informacijos lapą. Išsiaiškinami kilę neaiškumai.	Mokiniai susipažįsta su informacijos lapu, užduoda klausimus.
Stebėjimas	30 min	Paleidžiama dr. E. Veličkos parengtos pamokos „Nuo sutartinių ligi simfonijos: kompozitoriaus J. Juzeliūno šimtmečiui“ vaizdo įrašas: https://www.youtube.com/watch?v=EsRoX66zPu8	Mokiniai žiūri pamokos vaizdo įrašą ir fiksuoja informaciją lape, atlieka lektoriaus užduotis.
Aptarimas	10 min.	Moderuojama diskusija remiantis informacijos lapo klausimais, komentuoja, patikslina ir papildo mokinių atsakymus. Apibendrinimas užbaigiamas informacijos, kuri nustebino mokinius aptarimu.	Mokiniai pateikia informaciją, kurią užfiksavo lapuose, klausydamiesi vieni kitų ir mokytojo papildo savo užrašus.

2.3. PAMOKOS MEDŽIAGA

Pamokos informacijos fiksavimo lapas

Klausimas	Faktai	Nustebino
Ką sužinojau apie kompozitorių J. Juzeliūną?		
Kokie J. Juzeliūno kūriniai minimi pamokoje?		
Kokią muziką savo kūryboje naudojo J. Juzeliūnas?		
Kuo ypatinga J. Juzeliūno V simfonija?		

Nebaigti sakiniai įsivertinimui

Šiandien mokiausi apie _____.

Sužinojau, kad _____.

Taip pat sužinojau,
kad _____.

Įdomiausia man pasirodė,
kad _____.

3. Eduardas Balsys – iškilus Lietuvos kompozitorių mokytojas (2 pamokos)

2019 m. minėjome iškilus Lietuvos kompozitoriaus, Lietuvos moderniosios kompozicinės mokyklos pradininko Eduardo Balsio 100 metų jubiliejų.

3.1. Pamokos uždaviniai:

- susipažinti su kompozitoriaus E. Balsio asmenybės ir kūrybos ypatumai;
- stebėti ir apibūdinti E. Balsio baleto „Eglė žalčių karalienė“ fragmentus.

3.2. Pamokos eiga ir užduotys:

1 pamokos veikla	Laikas	Mokytojo veikla	Mokinių veikla
Pamokos uždavinių aptarimas	1-2 min.	Pristatomi pamokos uždaviniai ir veiklos.	Mokiniai pateikia klausimų.
Refleksija	1-2 min.	Išsiaiškinama, ką mokiniai jau žino apie kompozitorių E. Balsį užduodant klausimus, pvz., Kur dirbo kompozitorius? Kokius žinote jo kūrinius? Kokie Lietuvos kompozitoriai mokėsi prof. E. Balsio klasėje? Ir pan.	
Informacijos analizė ir sisteminimas	25 min.	Pateikiamos internetinės nuorodos į informacijos apie E. Balsį šaltinius, taip pat galima pateikti spausdintos medžiagos. Darbą su informacija galima organizuoti įprastu būdu, kai kiekvienas mokinyas asmeniškai dirba su visais šaltiniais, arba taikant durstinio metodą, t.y., kai mokinių grupės analizuoja skirtingus informacijos šaltinius pagal vienodą schemą, o vėliau vieni kitiems pristato ją. Pagrindiniai informacijos šaltiniai: Eduardas Balsys, Lietuvos muzikos informacijos centras: https://www.mic.lt/lt/baze/klasikine-siuolaikine/kompozitoriai/balsys/ Eduardui Balsiui – 100: kokios audros ir jūros siautė jame, interviu: https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1126374/eduardui-balsiui-100-kokios-audros-ir-juros-siaute-jame	Mokiniai dirba su informacijos šaltiniais informacijos lapuose.

		<p>Šarūnas Nakas. Balsio trajektorijos: „Balsio jūra“ I laida. Garso įrašas: https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000078084/balsio-trajektorijos-balsio-jura-i-laida</p> <p>Šarūnas Nakas. Balsio trajektorijos: „Balsio šeima“ II laida. Garso įrašas: https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000078084/balsio-trajektorijos-balsio-jura-i-laida</p> <p>Šarūnas Nakas: Balsio trajektorijos. Visas 16 laidų ciklas (reikšminiai žodžiai: balsio trajektorijos): https://www.lrt.lt/paieska</p>	
Muzikos klausymasis	5-7 min.	<p>Klausomasi E. Balsio muzikos fragmentai (turimi klasėje įrašai arba esantys LMIC puslapyje: https://www.mic.lt/lt/baze/klasikine-siuolaikine/kompozitoriai/balsys/)</p>	Mokiniai klausosi kūrybinių fragmentų, pildo klausymosi užduoties formą
Aptarimas	9-10 min.	<p>Moderuojama diskusija remiantis informacijos lapo klausimais, komentuoja, patikslina ir papildo mokinių atsakymus.</p> <p>Apibendrinimas užbaigiamas informacijos, kuri nustebino mokinius aptarimu.</p> <p>Pristatomi ateinančios pamokos uždaviniai.</p>	Mokiniai pateikia informaciją, kurią užfiksavo lapuose, klausydamiesi vieni kitų ir mokytojo papildo savo užrašus.
2 pamokos veikla	Laikas	Mokytojo veikla	Mokinių veikla
Pamokos uždavinių aptarimas	1-2 min.	Pristatomi pamokos uždaviniai, aptariami iškilę klausimai.	
Refleksija	3-4 min.	Grįžtama prie praėjusios pamokos medžiagos – ką prisimenate apie E. Balsį, jo kūrybą?	Pasitelkę užrašus, mokiniai primena esminę informaciją apie kompozitorių.
Stebėjimas ir apibūdinimas	20 min.	<p>Pristatoma esminė informacija apie E. Balsi baletą „Eglė žalčių karalienė“</p> <p>Šaltiniai: Nacionalinis operos ir baletų teatras: https://www.opera.lt/-repertuaras/egle-zalciu-karaliene-e29</p> <p>Bernardinai.lt: http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2019-08-05-choreografas-m-rimeikis-apie-e-balsio-egle-zalciu-karaliene-tai-nebus-klasikinio-baletospektaklis/176840</p> <p>Baletas „Eglė žalčių karalienė“ vaizdo įrašas https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000086708/eduardas-balsys-sokio-spektaklis-egle-zalciu-karaliene</p>	Mokiniai papildo informacijos lapus pagal mokytojo pasakojimą. Stebėdami baletą fragmentus, pastebėjimus fiksuoja užduoties lape.

Diskusija, pamokų apibendrinimas	20 min.	<p>Mokiniai skatinami pasisakyti naudojanti užpildytais informacijos lapais. Pirmiausia papildoma pirmos pamokos medžiaga, vėliau aptariama antroji pamoka.</p> <p>Remiantis baletu stebėjimo lapu aptariamas stebėtas vaido įrašas, išsiaiškinama, kuri baletu numeris mokiniams patiko labiausiai ir kodėl.</p> <p>Mokiniai paskatinami papildomai pasidomėti E. Balsio asmenybe išklausant LRT mediatekoje saugomą Š. Nako radijo laidų ciklą „Balsio trajektorijos“ (reikšminiai žodžiai: balsio trajektorijos): https://www.lrt.lt/paieska</p>	Mokiniai aktyviai klausosi vieni kitų ir pildo trūkstama informacija savo lapus.
----------------------------------	---------	---	--

3.3. I PAMOKOS MEDŽIAGA

Informacijos sisteminimo lapas: kompozitoriaus E. Balsio asmenybė ir kūrybos kelias

	E. Balsio asmenybės bruožai	E. Balsio kūrybai būdingi bruožai	E. Balsio kūriniai	E. Balsio mokiniai	Kiti įdomūs faktai
1 šaltinis (įvardyti)					
2 šaltinis (įvardyti)					
3 šaltinis (įvardyti)					
Apibendrinimas	<p>E. Balsys buvo</p> <p>E. Balsio mokiniai yra kompozitoriai:</p> <p>Jo kūrybai būdinga</p> <p>Žymiausi E. Balsio kūriniai yra</p> <p>Įdomiausia pasirodė, kad kompozitorius E. Balsys</p>				

Muzikos klausymosi užduotis – E. Balsio kūrybos stiliaus bruožai

Kūrinys	Girdėti E. Balsio stiliaus bruožai
1 fragmentas (įvardyti pagal tai, ko klausomasi)	
2 fragmentas (įvardyti pagal tai, ko klausomasi)	
3 fragmentas (įvardyti pagal tai, ko klausomasi)	
4 fragmentas (įvardyti pagal tai, ko klausomasi)	
E. Balsio muzikai būdinga	

II PAMOKOS MEDŽIAGA

Informacijos Apie E. Balsio Baletą „Eglė žalčių karalienė“ sisteminimo lapas

Klausimai	Faktai	Nauji klausimai, neaiškumai
Kada baletas sukurtas		
Kokie kompozitoriaus stiliaus bruožai išryškėjo šiame kūrinyje		
Kada ir kiek kartų baletas buvo pastatytas		
Kuo ypatingas naujausias baleto pastatymas		

E. Balsio baletu „Eglė žalčių karalienė“ stebėjimo ir vertinimo lapas

Objektas	Apibūdinimas
Muzikos ypatumai	1 numeris 2 numeris 3 numeris
Scenografijos ypatumai	
Choreografija	
Įvertinimas	<p>Labiausiai _____ patiko</p> <p>ir _____</p> <p>nes _____</p> <hr/> <p>Nepatiko _____</p> <p>— _____</p> <p>nes _____</p> <p>— _____</p> <hr/> <p>Didžiausią _____ išpūdį</p> <p>paliko _____</p> <hr/> <p>Nes _____</p> <p>_____</p> <hr/>

UŽDUOČIŲ PAVYZDŽIAI

1. Atkurtai Lietuvos nepriklausomybei – 30 metų: kūrinių koncertas

2020 m. švęsime atkurtos Lietuvos nepriklausomybės 30-tmetį. Nepriklausomybės atkūrimo laikotarpį lydėjo daina – Sąjūdžio mitinguose buvo dainuojamos lietuvių liaudies dainos, laisvės poreikį stiprino Roko maršai.

Užduotis. Pasikalbėkite su vyresniais artimaisiais – ką jie prisimena apie 1988-1991 metu vykusį judėjimą? Kokios tuo metu skambėjusios dainos jiems įsiminė labiausiai? Aptarkite surinktą medžiagą klasėje ir išrinkite 2-3 dažniausiai paminėtas dainas, kurias išmokite padainuoti ir surenkite klasės koncertą ar 2020 m. kovo 11 d. išvakarėse surenkite muzikinių pertraukų ciklą, kurio metu skambėtų gyvai atliekamos arba įrašytos Dainuojančios revoliucijos dainos.

Papildoma informacija:

Muzikos informacijos centras. Dainuojanti revoliucija. Prieiga per internetą: <https://www.mic.lt/lt/diskursai/lietuvos-muzikos-link/nr-18-2015-sausis-gruodis/dainuojanti-revoliucija/>

Kuzmickaitė P. Dainuojanti revoliucija – paslėpta Lietuvos istorijos brangenybė. Prieiga per internetą: <https://www.lrytas.lt/kultura/istorija/2015/08/21/news/dainuojanti-revoliucija-paslepta-lietuvos-istorijos-brangenybe-3125298/>

Dainuojančios revoliucijos grojaraštis. Prieiga per internetą: <https://www.pakartot.lt/playlist/baltijos-kelias-3022>

2. Gaisrai Australijoje: muzikos komponavimo užduotis

2019 m. pabaiga ir 2020 m. pradžia buvo pažymėta didžiuliais Australijos krūmynų gaisrais. Nors krūmynų gaisrai Australijoje įvyksta kasmet, bet pastarasis buvo ypatingai didžiulis, sunaikinęs daugybę gyvenamųjų vietų, žuvo žmonės, milijonai gyvūnų. Ši nelaimė siejama su globaliniu klimato atšilimu. Pasižiūrėkite keletą vaizdo reportažų iš įvykio vietos.

<https://www.youtube.com/watch?v=Kaa9QILCCxQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=Iaxc2RuRnCQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=oWk14ai1pf0&t=9s>

Įsivaizduokite ir grupėse aptarkite, koku muzikiniu kūrinio galėtumėte atkreipti visuomenės dėmesį į klimato atšilimą? Sugalvokite kūrinio temą, koncepciją, užfiksuokite ją įprasta ar grafine notacija, pasirinkite instrumentus, surepetuokite ir atlikite ją.

Kompozicijos vertinimo kriterijai: kūrinio pavadinimo efektingumas; kūrinio transliuojamos žinutės aiškumas; kompozicijos poveikumas; išraiškos priemonių įvairovė ir tikslingas jų vartojimas.